

HJEMMEVÆRNSFORENINGERNES HISTORIE

1945 – 1949

GENERELT

Ajournført 26.august 2021

- af Sven-Erik Sørensen

I foråret 1945 var man klar over at 2.verdenskrig snart var ovre i Europa, og den 10.marts 1945 mødtes den tidligere chef for nedkastning af materiel til modstandsbevægelsen i Jylland, Anton Toldstrup sammen med 22 af sine modstandskammerater i Hadsund i Nordjylland – et møde der senere blev kendt som ”Ranum Konventet” - for at drøfte hvad der skulle ske efter befrielsen, da man fra modstandsbevægelsens side frygtede, at man igen efter krigen ville få et uværdigt ”radikalt” forsvar.

Toldstrup foreslog oprettelsen af en række landsdækkende frivillige ”skytteforeninger”. Forslaget vakte stor begejstring og man arbejdede videre hermed.

Den 17.maj 1945 på ”Gimle”, Grundtvigsvej 14, lavede modstandsbevægelsens afsnitschefer en resolution med en betingelse af, at et hjemmeværn skulle oprettes inden man ville aflevere sine våben.

På et møde i Region V den 30.maj 1945 kom et forslag om oprettelse af et Hjemmeværn uden enhver partipolitisk indblanding.

Den 9. juni 1945 afholdt Frihedsrådet (oprettet 16.september 1943) derfor en kongres i Odense, hvor 250 modstandsledere fra hele lande deltog.

Man vedtog en resolution – senere kendt som Hjemmeværnets Dåbsattest - som blev udsendt den 11.juni 1945 til pressen gennem Ritzaus bureau med ordlyden:

”250 repræsentanter for hele den danske frihedsbevægelse samlede til møde i Odense lørdag den 11. juni 1945 under forsæde af Frihedsrådet, vedtager at fortsætte det samarbejde mellem modstandsbevægelsens organisationer og grupper, der blev grundlagt under besættelsen. Samarbejdets formål er, at virke for gennemførelse af frihedsbevægelsens krav om afstraffelse af landsforrædere, effektiv udrensning af nazistiske og udemokratiske elementer på samfundets ledende poster og erstatninger til dem, der har lidt fysiske og

materielle tab under indsats i frihedskampen. Videre tilsigter samarbejdet at fastholde og udvikle den aktive demokratiske ånd, der fødtes under frihedskampen til gavn for vort land.

De former, hvorunder frihedsbevægelsens samarbejde skal finde sted, vil blive fastlagt af et udvalg, der er nedsat på mødet.

Der er på mødet enighed om, at arbejde for oprettelse af et Hjemmeværn, der med rod i folket og i forbindelse med landets hær, flåde og flyvevæsen, skal være beredt til at forsvare landets selvstændighed.

Det vedtages at lade et udvalg bestående af repræsentanter for modstandsgrupperne, suppleret med sagkyndige, udarbejde et forslag til et sådant Hjemmeværn.

Mødet tilkendegiver, at frihedsbevægelsen ønsker adgang for dem, der har vist evner under deltagelse i modstandsbevægelsen, til at opnå passende befalingsmandsstillinger i Hær, Marine og Polit, således at de får den nødvendige uddannelse jævnsides med den praktiske virksomhed.

Ligeledes er der på mødet enighed om nødvendigheden af udrensning af værnenes befalingsmandskorps, opbygning og virkemåde”.

Signeret af Frode Jacobsen på vegne af Danmarks Frihedsråd.

Man besluttede at nedlægge Frihedsrådet den 12. juli 1945, for i stedet den 13. juli 1945 at oprette et udvalg - "Frihedsbevægelsens Samråd" - der skulle komme med forslag til en hjemmевærnsordning, baseret på modstandsbevægelsens erfaringer, materiel og mandskab, men således at der blev givet mulighed for at hele befolkningen kunne tilslutte sig.

Man skævede til Sverige, som allerede i 1940 havde oprettet et Hjemmeværn.

Den 15. august 1945 hjemsendtes de sidste modstandsfolk og regionerne afvikledes. De fortsatte dog med den organisatoriske styring af de hjemsendte enheder.

Der blev udstukket visse direktiver for afholdelse af øvelser og registrering af våben. "Hjemmeværn" var den betegnelse der officielt blev brugt for denne organisation.

Der kunne dog ikke opnås enighed i samlingsregeringen om det fremsatte forslag, idet regeringen var af den opfattelse, at drøftelsen om oprettelse af et Hjemmeværn måtte udskydes til drøftelserne omkring hele den kommende forsvarsordning.

Den 3. september 1945 kom så forslag fra forsvarsminister Ole Bjørn Kraft til en overenskomst mellem krigsministeriet og hjemmевærnsforeningerne, og man etablerede en hovedbestyrelse som skulle danne forslag til rammerne for et landsforbund og lokalforeninger, blandt andet dikteret af de muligheder der gennem hjemmевærnsorganisationerne lå for at få kontrol med de mange våben der var tilgængelige i samfundet.

Krigsministeriet udgav i november 1945 midlertidige retningslinjer for Hjemmeværnsforeningerne, men forhandlingerne blev afbrudt af folketingsvalget, men fortsatte under den nye forsvarsminister Harald Petersen, hvorfra man den 5. marts 1946 modtog et udkast til overenskomst.

Efter der den 18.marts var stillet et ændringsforslag, nåede man den 19.marts til enighed, og var dermed klar til at forelægge det på Danske Hjemmeværnsforeningers første kongres, afholdt i Industripalæet i Odense den 20. – 21.april 1946, hvor overenskomsten blev vedtaget.

I kongressen deltog repræsentanter fra Danske Hjemmeværnsforeninger i hele Danmark, repræsentanter fra Dansk Skytte-, Gymnastik – og Idrætsforbund, terrænsportsforbundet samt Nationalt Værn. Derudover var der repræsentanter fra de danske ungdomsorganisationer, og de danske lotter samt general Gørtz fra Hæren og endelig godsejer Berch fra det svenske Hjemmeværn.

Kongressen konstituerede sig med et mandatudvalg (hvor Lærer Carlsen, Rønne repræsenterede Bornholm), samt et kongresudvalg (hvor Dyrnlæge Helge Bohn, Aakirkeby repræsenterede Bornholm og blev valgt som suppleant til Hovedbestyrelsen).

Efter kongressen konstituerede hovedbestyrelsen sig med professor Erik Husfeldt som formand. Ingeniør Tage Nielsen blev formand for Region VII.

Under kongressen kom hver region med at indlæg, og lærer Carlsen udtalte:

”Vor formand Ingeniør Tage Nielsen er forhindret i at være til stede og beretningen vil derfor blive aflagt af mig. Den skal kun blive ganske kort.

I september 1945 blev modstandsbevægelsens styrker opløst. Den 14.september 1945 blev der valgt repræsentanter til et Hjemmeværnsudvalg, som skulle oprette og organisere en Hjemmeværnsforening på Bornholm.

Den øverste ledelse er regionsledelsen. Bornholm blev inddelt i 8 distrikter som hver valgte deres ledelse. Den 1.december 1945 blev der afholdt generalforsamlinger i samtlige distrikter, og arbejdet med uddannelse af instruktører blev påbegyndt. 18 mand deltog i instruktionskursus. Vi har oprindeligt haft 1.400 medlemmer af en befolkning på 45.000, hvilket forholdsmæssigt er det største medlemstal i Danmark.

Hvis hjemmeværnsforeningerne skal blive en folkebevægelse, skal medlemskabet være ens for alle, både modstandsfolk og andre. Medlemstallet er nu 950, og når der har været en sådant frafald af medlemmer, skyldes det mødepligten og den hårde træning.

Interessen for Hjemmeværnsarbejdet er dog stadig levende. Den 27. januar 1946 havde vi en øvelse i Almindingen, men ikke så anstrengende som den øvelse der for nylig afholdtes på Høje Sandbjerg.

Kontingentet er 50 øre pr. måned, men må dog sikkert forhøjes til 1 kr. pr. måned. Regionen samarbejder med skytteforeningerne og det går ganske storartet.

Vi har fået nedsat et samarbejdsudvalg med 3 mand fra skytteforeningerne og 3 mand fra Hjemmeværnsforeningerne. Vi har fået lov til at benytte alle skydebanerne på Bornholm og har selv indrettet en skydebane. Skytteforeningen vil ikke oprette nogen hjemmeværnsforening men oprette et intensivt samarbejde med de bestående hjemmeværnsforeninger. Der har været forsinkelser i bladets tilsendelse. På Bornholm er der liv i arbejdet og stor interesse for det i både by og på land.”

Den 31.maj 1946 underskrev landsledelsens formand professor Erik Husfeldt og Forsvarsminister Harald Petersen en overenskomst der fastslog, at som medlem kunne optages enhver hæderlig og uberygtet dansk statsborger der er fyldt 17 år og som ikke under besættelsen har indtaget en unational holdning !

Modstandsfolk der ikke ønsker at være medlem af hjemmeværnsforeningerne søges knyttet til organisationen som en slags reserve.

Forsvarsministeriet yder et tilskud på 250.000,- til løsning af opgaverne i forbindelse med opstarten, men hovedbestyrelsen mener ikke dette er tilstrækkeligt.

Generalkommandoen skriver dog den 15.april 1946 til alle regimente m.fl., hvor den lægger meget vægt på at hjemmeværnsforeningerne modtager al den hjælp og støtte, blandt andet gennem det arbejde som mange officerer frivilligt har påtaget sig, særligt som instruktører.

Dermed var hjemmeværnsforeningerne en realitet og den 1.oktober 1946 blev Frihedsbevægelsens samråd opløst.

Foreningernes struktur var således:

Krigsministeriet – Danske hjemmeværnsforeningers Landsforbund – 7 regioner, hvoraf Bornholm blev nr. 7. Hver region er igen inddelt i lokale Hjemmeværnsforeninger (kaldet distrikter), på Bornholm 8 distrikter (se under det efterfølgende afsnit om Bornholm).

I 1948 er der på landsplan registreret 282 hjemmевærnsforeninger (distrikter) med omkring 50.000 medlemmer.

Ledelsen i alle led er civile demokratisk valgte forsamlinger, med landsledelse og hovedbestyrelsen, regionsledelse og en distriktsledelse på 5 – 9 mand der har ansvaret for alle foreningernes aktiviteter.

Der søges oprettet et hjemmевærnsråd, der i praksis er en sammensætning af alle landsdækkende folkelige organisationer, fagbevægelsen, arbejdsgiverforeningen, fællesorganisationer, kommunalbestyrelser, sogneråd og store organisationer, med det formål af styrke og befæste værnevilljen hos befolkningen og opbakning til hjemmевærnstanken.

Ligeledes søges kontakt til beslægtede organisationer, herunder den frivillige luftmeldetjeneste, skytteforeninger, lotter m.v.

Krigsministeriet fører kontrol med arbejdet ved hjælp af udpegede kontrolofficerer, som tillige kan virke som instruktør.

Grunduddannelsen gennemføres lokalt og tilrettelægges således at alle, uanset fysik, kan deltage, idet der lægges særlig vægt på skydeuddannelse og vedligeholdelse heraf.

Til uddannelsen af befalingsmænd, instruktører og specialister opretter landsledelsen og regionen særlige kurser.

Kilde: Bladet "Arbejdersamaritten", nr. 10 fra 1947 samt wikipedia og beretning fra Danske Hjemmевærnsforeningers 1.kongres.

Den 4. – 5. juni 1948 afholdt Danske Hjemmевærnsforeninger deres 2.kongres i Østergades Forsamlingshus i Aarhus.

Formanden, professor Erik Husfeldt bød velkommen og konstaterede at det efter alt at dømme var den sidste kongres i Hjemmевærnsforeningernes regi inden den kongres hvor man nedlagde sig selv og overgik til statshjemmевærn.

Man startede med at sende et telegram til Hans Majestæt Kongen med en hilsen fra Danske Hjemmевærnsforeningers Landsforbund.

Formanden bød velkommen til Oberst Thygesen fra Hæren og Viceadmiral Vedel fra Flåden, samt Ôverste von Rosen fra det svenske hjemmевærn og kaptajn Steinumg fra det norske.

Derudover deltog repræsentanter for Danmarks Lottekorps, Røde Kors, Arbejdersamaritterne og FDF-spejderne (Frivilligt Drenges Forbund).

Fra Bornholm deltog førstelærer P.M. Carlsen, Aarsballe samt gårdejer A. Folkmann, Østermarie.

Den danske forsvarsminister Rasmus Hansen deltog kun den 5.juni.

I sin beretning kom formanden ind på det store arbejde der var foregået med oprettelse af uddannelser af gruppeførere, delingsførere og kompagnichefer m.m., og som har den allerstørste betydning ved oprettelse af det lovfæstede statshjemmeværn.

Han regnede med at dette arbejde ville fortsætte for fuld kraft i endnu et halvt år – måske endnu hurtigere.

Der var i perioden desuden oprettet en overenskomst med Danmarks Lottekorps, hvor lotter der måtte ønske det, efter gennemgået grundskole, kunne uddanne sig til Hjemmeværnsplotter og blive stillet til rådighed for Hjemmeværnsforeningerne.

Der er tillige oprettet overenskomst med Røde Kors til at forestå uddannelse i sanitetstjeneste og hjælpe med materiel.

Der er ligeledes oprettet skoler i specialtjeneste, såsom sprængning, meddelelsetjeneste (radiofoni og radiotelegrafi).

Bortset fra de frihedskæmperarmbind, radiomateriel, våben m.v. som modstandsfolkene selv havde, manglede stort set alt.

Uniformer var der ingen af på grund af regeringens uniformsforbud fra 1937, og pressen var ikke venligt stemt for at uniformere ”noget man kalder hjemmeværnsforeninger”.

Man nøjedes derfor i starten med armbind og privat tøj. Man forsøgte at indkøbe kedeldragter for at skåne den sparsomme private garderobe, men disse kunne ikke fremskaffes i hverken den rette mængde eller til den rette pris.

Med dispensation fra uniformsforbuddet indkøbte man 30.000 engelske battledress, der blev farvet blå eller sorte, men dels krympede uniformerne af denne farvning og dels var de langt fra farveægte.

Omstændigheder der førte til lidt morskab i det øvrige samfund, det var bestemt ikke forfængelighed der fik folk til at søge ind i hjemmeværnsforeningerne.

Lovforslaget om oprettelse af et statsligt Hjemmeværn blev vtaget ud af et samlet lovforslag om forsvarets ordning og hastevedttaget den 6. juli 1948, og den 1. april 1949 var det statslige Hjemmeværn en realitet.

Kilde: referat fra Danske Hjemmeværnsforeningers 2.kongres.

HJEMMEVÆRNSFORENINGERNES HISTORIE

1945 – 1949

BORNHOLM

Overlæge Hans Chr. Olsen var ved krigens afslutning leder af modstandsbevægelsen på Bornholm, som ved befrielsen talte over 700 medlemmer.

Hjemmeværnsforeningen på Bornholm blev stiftet af ingeniør Tage Nielsen der var ansat på Rabækkeværket , hvor han sammen med firmaets mekaniker Svend Hansen, havde oprettet et illegalt våbendepot. Våben fra Sverige blev med firmaet forsendelser af rør og ildfaste sten, sendt til København med skib.

- Fredag den 6. juli 1945:
Omtale i Bornholms Tidende vedrørende indkaldelse til stiftende generalforsamling for alle frihedskæmpere på øen tirsdag den 10.juli 1945 kl. 18.30 på "Industrien" i Rønne.
- 19.september 1945:
I H.V. Jørgensens erindringer omtaler han, at han har været på Hjemmeværnets kontor for at forberede sin indmeldelse dagen efter. Kontorets placering fremgår ikke.
Senere har Hjemmeværnsforeningen på Bornholm (Region VII) domicil i en træbarak hos træskofabrikant Johannes Müller på Haslevej 7 i Rønne og er fra 19.oktober "bemandet" med fru Edith Marie Koefoed.
- Søndag den 25. november 1945:
Ifølge H.V. Jørgensens erindringer afholdtes stiftende generalforsamling i "De Bornholmske Hjemmeværnsforeninger" i den store sal på Hotel Fredensborg. Af fremtrædende borgere deltog rektor E. Dinesen fra Rønne Statsskole og politikommissær Johannes Hansen.
Der hersker tvivl om datoen, idet andre kilder angiver stiftelsesdatoen til 19.oktober 1945.

Regionen består af 8 distrikter:

Regionsformand: Ingeniør Tage Nielsen, Bogholder: Thomsen, og følgende distrikter:

411 Allinge-Sandvig (1.distrikt)

412 Gudhjem (minus Rø) (2.distrikt)

413 Hasle (minus Klemensker) (7.distrikt)

414 Nexø (minus Snogebæk) (4.distrikt)

415 Rønne (6.distrikt)

416 Østermarie (minus Svaneke) (3.distrikt)

417 Aakirkeby (minus Pedersker) (5.distrikt)

418 Aarsballe – Vestermarie (8.distrikt)

➤ 2.december 1945:

Ifølge H.V. Jørgensens erindringer var der udlevering af våben til medlemmerne af distrikt Rønne i "Exteens Gård" i Store Torvegade, samme sted som frihedskæmperne fik udleveret våben på "frihedsmorgen" den 5. maj 1945.

➤ Søndag den 16.december 1945:

Stadig ifølge H.V. Jørgensens erindringer afholdtes denne dag første mødedag og første øvelse. Man mødtes kl. 8.00 i "Exsteens Gård" og opstillede to rønne-kompagnier med delinger og grupper.

Chef for 1.kompagni var løjtnant af reserven C.J. Riis, Duebjerggård.

Der gennemførtes eksercits, våbenlære, våbenbetjening, skydning og feltøvelser, afvekslende med foredrags- og teoriaftner på Statsskolen.

➤ 7.april 1946:

Ifølge H.V. Jørgensens erindringer skifter 1. Rønne-kompagni chef, idet løjtnant C.J. Riis afløstes af grosserer Gregers Jensen, Grønnegade i Rønne.

➤ 22.september 1946:

Ekstraordinær generalforsamling på Dams Hotel i Rønne med bl.a. nedennævnte vedtægtsændringer: Regionen ledes af en bestyrelse, der vælges på generalforsamlingen ved almindeligt stemmeflertal.

Bestyrelsen består af formanden og 10 bestyrelsesmedlemmer, deraf mindst 1 medlem fra hvert af de 8 distrikter samt en suppleant.

Formanden vælges først og derefter de øvrige bestyrelsesmedlemmer.

Derudover vælges 2 revisorer.

Halvdelen af bestyrelsen og suppleanterne og én revisor afgår skiftevis hvert andet år.

Bestyrelsen konstituerer sig med næstformand, kasserer og sekretær.

Bestyrelsen nedsætter et forretningsudvalg, bestående af formand, næstformand og kasserer.

Medlemmernes kontingent til landsforbundet, Regionen og Distriktsforeningen udgør 1 kr. for aktive medlemmer over 19 år og for aktive fra 17 – 19 år 50 ører pr. måned.

Ved aftjening af værnepligt, længerevarende sygdom og arbejdsløshed er man kontingentfri.

Regionsformand: Ingeniør Tage Nielsen, Bogholder: Børge Andersen

Distrikt 1 Allinge-Sandvig: Bernhard Jensen, Sandvig, suppleant: -ingen

Distrikt 2 Gudhjem: Toldassistent Dam Johansen, Gudhjem, suppleant: købmand H.C. Hansen, Rø

Distrikt 3 Østermarie: Gårdejer A. Folkmann, Østermarie, suppleant: Erik Jensen, Bølshavn

Distrikt 4 Nexø: Ejner Hansen, Snogebæk, suppleant: -ingen

Distrikt 5 Aakirkeby: Portør Haugaard Christensen, Ugleenge station, suppleant: Lau Nielsen, Aakirkeby

Distrikt 6 Rønne: Svend Michelsen, Rønne, suppleant: -ingen

Distrikt 7 Hasle: Poul Folkmann, Skovgård Hasle, suppleant: boghandler Søren Andersen, Hasle

Distrikt 8 Aarsballe-Vestermarie: Kaptajn Jensen, Gulbakkevej Lobbæk, suppleant: -ingen

Derudover valgtes Politibetjent A. Hass, Svaneke

A. Folkmann ønskede 3. distrikt delt i 2, Svaneke og Østermarie.

Helge Andersen fra Radiodelingen ønskede at være selvstændig, og have skydning med 6. distrikt – vedtaget.

Generalforsamlingen gav tilslutning til køb af et stk. automobil.

6. oktober 1946:

Bestyrelsesmøde på Rådshuskroen i Rønne, næstformand og sekretær: P.M. Carlsen, distrikt 8 valgt enstemmigt.

Bestyrelsen vedtog at anskaffe et automobil til en pris af 3.800,-.

- 3.november 1946:
Regionsbestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.
Man vedtog at optage et banklån til indkøb af automobilet.
I budgettet for 1947 figurerer driften af bilen til 1.500,-.
- 3.februar 1947:
Forretningsudvalgsmøde hos ingeniør Tage Nielsen Rønne. Regnskabsfører: Toft.
Man forventede en indbydelse til en skydekongurrence i marts måned i Norge (Milang ?)
Regionen sender en gruppe på 5 mand og en gruppefører som udtages ved en konkurrence på
Galløkken den 9. februar 1947. Der bevilgedes 80,- pr. deltager resten skulle den enkelte deltager selv
skaffe. Opholdet i Norge er dog gratis.
- 10.februar 1947:
Forretningsudvalgsmøde hos ingeniør Tage Nielsen Rønne.
Fra overlæge Lehmann forelå en meddelelse om, at regionen skal ansætte en læge til at organisere
sanitetsforholdene m.m. Man vil rette henvendelse til overlæge Olsen Rønne.
- 16.februar 1947:
Bestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.
Her nævnes "P 4", som en undergruppe af den københavnske modstandsgruppe BOPA (Borgerlige
Partisaner) om et fortsat samarbejde.
Man enedes om at indbyde en patrulje til en øvelse på Bornholm i april og forvente at deltage på
Sjælland i juli.
- 13.april 1947:
Generalforsamling på Dams Hotel i Rønne.
Af formandens beretning fremgår det, at medlemstallet var faldet fra 1450 til 600, og opfordrede til
ihærdigt at arbejde på at få det til at stige til mindst 800.
10.marts åbnedes en girokonto så distrikterne kan indbetale kontingent pr. giro.
13.-14.april deltog 60 mand i øvelsen med P 4 på Sjælland. 3 mand var i audiens hos kronprinsen (den
senere kong Frederik IX) og deltog i kransenedlæggelse i Ryvangen.
Regionens mandskab klarede sig godt i konkurrencen og blev nr. 2, 4, 5 og 6.

1.juni udtrådte dyrlæge Holm af regionsbestyrelsen gr. Bortrejse og Valdemar Lind Sandvig indtrådte i stedet.

14.juli afvikledes en konkurrence med 90 deltagere i Almindingen.

Årsballe vandt terrænsport og Aakirkeby skydning.

1.september gav en hvervekampagne skuffende kun 50 nye medlemmer.

Efter afholdelse af valg ser bestyrelsen således ud:

Formand: Tage Nielsen

Distrikt 1: Tømrer N. Lind, suppleant: -ingen

Distrikt 2: Frisørmester L. Jensen (uvist hvornår Dam Johansen er afgået) suppleant: købmand H.C. Hansen, Rø ?

Distrikt 3: Maler J.G. Hansen (uvist hvornår A. Folkmann er afgået), suppleant: Erik Jensen, Bølshavn ?

Distrikt 4: Tømrer R.B. Hansen, sammen med købmand U. Christensen ?

Distrikt 5: Portør Haugaard Christensen, Ugleenge station ?, suppleant: Lau Nielsen, Aakirkeby ?

Distrikt 6: Grosserer G. Jensen, suppleant: -ingen

Distrikt 7: Avlsbruger R.S. Marcher (uvist hvornår Poul Folkmann er afgået), suppleant: boghandler Søren Andersen, Hasle ?

Distrikt 8: Førstelærer P.M. Carlsen, tillige næstformand, suppleant:Kaptajn K. Jensen. Tillige nævnes avlsbruger G. Olsen.

➤ 11.maj 1947:

Regionsbestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Kaptajn N. Jensen (8.distrikt) valgtes til kasserer til afløsning af ???

P.M. Carlsen valgtes til næstformand til afløsning af ??

Man nævner herunder opførelsen af "weekendhuset" i Pedersker i indeværende år.

➤ 19.juni 1947:

Forretningsudvalgsmøde hos ingeniør Tage Nielsen Rønne.

Økonomien i regionen er dårlig, grundet den træge indbetaling af kontingenter. Formanden havde således 500,- til gode og fru Koefoed på kontoret havde ikke fået løn for juni måned.

Formanden vil søge landsledelsen om forudbetaling af statstilskuddet på 1.000,- da dette ikke var tilsendt fra Krigsministeriet.

Arbejdet med at rejse weekendhuset i Pedersker bør vedtages på bestyrelsesmødet i juli, så huset kan rejses inden vinter.

➤ 5.juli 1947:

Hovedbestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Der er indført "flyttebevis" så man kan skifte distrikt ved adresseændring.

Man arbejder med oprettelse af et "Hjemmeværnsråd" omfattende af medlemmer fra amtsråd, by- og sogneråd, arbejdsgivere og fagforeninger til støtte for agitation inden for deres område.

Med Dansk Røde Kors, Lotterne samt Arbejdersamaritterne ønskes etableret et samvirke vedrørende sanitetstjenesten i foreningerne.

Foruden Hæren, stiller nu Marineministeriet også instruktører til rådighed.

Oprettelse og uddannelse af en radiodeling er blevet positivt bemærket på landsplan og radioøvelsen med Ryvangen udstillede bornholmernes høje niveau.

Weekendhuset i Pedersker er endnu ikke færdigt.

Alle hjemmeværnsvåben skal mærkes, da Politiet i august vil tage hårdt fat i indehavere af illegale våben.

➤ 27.august 1947:

Forretningsudvalgsmøde hos ingeniør Tage Nielsen Rønne..

Skattedepartementet har meddelt, at hjemmeværnsforeningerne fremover vil blive fritages for told af leverede brugte uniformer.

Ligeledes forventes det, at stempelafgift på solgte lodsedler bortfalder.

Ros fra kaptajn Munch, chef for Telegrafbataljonens radioafdeling til den bornholmske radiodeling for deres fremragende arbejde.

I samarbejde med Ryvangen søges afholdt 1 times øvelse mandag, onsdag og fredag, såfremt krigsministeriet betaler 10,- til telegrafisten og 10,- til anvendelse af materiellet.

Arbejdet med weekendhuset i Pedersker skrider stadig (for) langsomt fremad.

➤ 13.september 1947:

Hovedbestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Arbejdet med weekendhuset skal afsluttes inden vinter. Kaptajn Jensen, Marker Hasle og Gregers Jensen

og Hansen Rønne udgør det udvalg der skal sørge for at det sker, evt. ved at en tømrer udfører arbejdet. 2 grupper fra Rønne deltager i en konkurrence arrangeret af "P 4" på Sjælland. Der afsættes 500,- til rejsepenge.

Et indledende samarbejde med Lotterne på Bornholm påbegyndes.

Det vedtages, at der på uniformens brystlomme skal sættes en mærke med "Bornholm" og at man skulle forsøge at skaffe skuldermærker og brystmærker fra Region IV Odense til en pris af 50 øre pr. sæt.

➤ 1.januar 1948:

Regionsbestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Hjemmeværnsforeningens instruktør løjtnant Grisfeldt aflagde en detaljeret beretning om mobiliseringsforholdene på Bornholm.

Regionsinstruktør løjtnant K.R. Jacobsen havde af generalkommandanten fået ordre til at melde sig hos kommandanten på Bornholm som instruktionsofficer for hjemmeværnsforeningen. Han skal tillige overtage kontorarbejdet fra fru Koefoed som opsiges fra 1.marts 1948

Lotterne indgår officielt samarbejde med hjemmeværnsforeningerne.

Der forsøges dannet et motorordonnanskorps for hele Bornholm.

Radiodelingen får ret til at købe delingens radiohus på Snorrebakken ved en evt. opløsning af foreningen eller overgang til statshjemmevern. Et dokument skal oprettes og tinglyses snarest.

Fra 15. januar 1948 vil uddannelsen blive lagt i faste rammer, da løjtnant K.R. Jacobsen er udkommanderet som fast kontrol- og regionsofficer.

➤ 22.februar 1948:

Regionsgeneralforsamling på Dams Hotel i Rønne.

Man mindedes de to hjemmeværnsfolk Hans Pedersen og Otto Engel der var omkommet ved en eksplosionsulykke på Rønne havn 21. september. (**se beretning nederst**).

Weekendhytte i Pedersker er endnu ikke færdigt, men et nedsat byggeudvalg lover huset færdigt i forsommeren 1948.

Valgte blev:

Distrikt 2: Købmand H.C.Hansen (genvalg) samt gartner N.Markmann

Distrikt 3: Maler J. Hansen, portør J. Hausgaard Christiansen (genvalg), chauffør R. Skaarup Marcher.
Revisor: prokurist Svend Michelsen, Rønne

Delegerede til landskongressen i Aarhus 5.-6.juni 1948:

Førstelærer P.N. Carlsen, Aarsballe, Gårdejer A. Folkmann, Østermarie samt Kaptajn Jensen, Lobbæk.

Det blev vedtaget, at foreningen Eksperimenterende Danske Radioamatører overtager radiodelingens radiohus på Snorrebakken (beliggende på Hasle Klinker- og Chamottestens fabriks grund) ved HJV-foreningens opløsning eller overgang til statslig HJV.

➤ 4.april 1948:

Regionsbestyrelsesmøde.

Da Radiohuset ikke kan tilskødes andre end HJV-foreningerne da det ligger på lejet grund, foresolgte formanden at sælge huset til Eksperimenterende Danske Radioamatørers bornholmsafdeling for 4.000,- dog med fortsat dispositionsret over huset som hidtil. Vedtaget. De 2.000,- betragtes allerede som betalt ved radioamatørernes udførte arbejde med istandsætning og vedligeholdelse af huset.

De resterende 2.000,- kontant bruges til færdiggørelse af huset i Pedersker.

Regionskasserer kaptajn Jensen indgår fra 15.april i Brigaden i Tyskland, hvorfor købmand H.C. hansen, Rø vælges i stedet.

Der oprettes en kassekredit på 2.000,- til indkøb af en motorcykel til løjtnant K.R. Jakobsen. Han skal selv sørge for afdrag og kaskoforsikring.

➤ 12.december 1948:

Bestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Formanden beretter fra hovedbestyrelsesmødet i København, at der kun forelå ansøgning til regionslederstillingen på Bornholm fra løjtnant Jakobsen.

Hovedbestyrelsesmedlemmerne gik ind for ophævelse af Hjemmeværnsforeningerne 1. april 1949.

Weekendhuset i Pedersker er istandsat af snedkermester Mogensen i Pedersker til en pris af 2.680,-

Foreningen har betalt 600,- og søger landsforbundet om et lån til at betale restbeløbet.

➤ 14.februar 1949:

Forretningsudvalgsmøde.

Regnskabsopstilling og dagsorden drøftedes til den kommende generalforsamling.

Der afholdes en lille festlighed efter generalforsamlingen der bliver den sidste før hjemmeværnsforeningen

opløses 1.april 1949.

➤ 20.februar 1949:

Bestyrelsesmøde på Rådhuskroen i Rønne.

Dagsorden til den sidste generalforsamling vedtaget.

Man vil forelægge generalforsamlingen forslag om at sælge weekendhytten i Pedersker for 6.000,- og skydehuset i Østermarie inkl.. Telefon for 5-600,- til den stedlige skytteforening.

Foreningens motorcykel sælges for højeste bud.

Formandens forslag om at invitere de personer der har ydet hjemmeværnsforeningerne tjenester i årenes løb blev vedtaget. Derudover blev det vedtaget at give løjtnant Müller en gave på ca. 150,- for at have stillet kontor gratis til rådighed.

➤ 27.februar 1949:

Sidste regionsgeneralforsamling på Dams Hotel i Rønne.

Formanden, ingeniør Tage Nielsen bød velkommen med en særlig velkomst til de indbudte, oberst Løkkegård fra Roskilde, forretningsfører Anker Olsen fra landsforbundet samt den nye regionsleder O.C. Brøndum.

Grosserer Gregers H. Jensen fra 1.distrikt valgtes som dirigent for de 10 delegerede og 10 regionsbestyrelsesmedlemmer. 1 delegeret og 1 bestyrelsesmedlem var ikke mødt.

Formanden sluttede sin beretning med kraftigt at opfordre medlemmerne til at overgå til statshjemmeværnet og man enedes om at sende et telegram til Hans Majestæt Kongen og Danske hjemmeværnsforeningerne landsformand, professor R. Husfeldt.

En afstemning viste, at der ikke var opbakning til at oprette en støtteforening som andre steder i landet.

Kontorinventaret der er betalt af krigsministeriet, overgår til statshjemmeværnet.

Ved håndsoprækning blev der stemt om anvendelse af de tiloversblevne midler. Det blev besluttet at de skal anvendes til vedligeholdelse af Davidstatuen i Almindingen og frihedskæmper Jens Peter Linds grav i Sandvig.

BERETNING OM EKSPLOSIONSULYKKEN PÅ RØNNE HAVN, 21.september 1947.

Kilde: Beretning nedskrevet af Ivan Wagnholt den 1.juli 2001 samt bemærkninger fra Charly Bertelsen 8.januar 2007.

Grosserer Gregers Hilfred Jensen (sergent i den Canadiske hær under 2.verdenskrig og kompagnichef i Rønnekompaniet 1.april 1949 – 31.december 1950) havde indkøbt en gammel galease – Lajla - som han ville bruge, dels som lystbåd, dels ved landgangsøvelser.

Motoren var en gammel sag der skulle startes med en startpatron, men den var ikke helt i orden.

Gruppefører Otto Engel der var mekaniker og en anden kammerat, Hans Pedersen, kunne nok klare den sag. Søndag den 21.september 1947 var alt klart og alle der var interesserede var inviteret med på "jomfruturen".

Skibet lå i sydhavnen, men før Wagnholt og hans kammerat nåede derned lød der en kæmpe eksplosion.

De så styrehuset fra galeasen forsvinde i splinter til alle sider, efterfulgt af ild og røg.

Wagnholt og hans kammerat løb som besatte mod stedet og fandt Gregers Jensen med ansigtet indsmurt i blod. Han var på vej hen til redningsstationen for at ringe efter hjælp.

Henne ved skibet kunne de høre én der skreg som besat, der hvor styrehuset havde været, men der var kun flammer at se. Wagnholdts kammerat smed sig ned ved hullet og råbte efter Hans Pedersen som var dernede, men forgæves, han fik kun forbrændte hænder ud af det.

Årsagen til ulykken blev senere klarlagt:

Der var blevet indkøbt en gasflaske på Bornholms Maskinfabrik på hjørnet af Østergade og Voldgade, og disse flasker har forskellige farver så man kan se hvad de indeholdt, men da den slags flasker ofte var tyske efterladenskaber kunne man ikke altid stole på dette, hvorfor man skrev med kridt på flasken.

Kridtteksten på denne flaske må være blevet tørret af, så i stedet for gas, indeholdt flasken trykluft, så da Otto Engel havde sat stemplet i gang og fyret startpatronen af, havde den komprimerede ilt og startpatronen sprængt hele maskinrummet og alt hvad der var over det.

I forstævnen stod én af Gregers` kammerater og malede, han slap billigt med sprængte trommehinder. Gregers blev kastet tværs over kajen og ind i en kampestenmur og pådrog sig åbent kraniebrud, så da han havde ringet efter hjælp sank han bevidstløs om.

Otto Engel blev dræbt øjeblikkelig og Hans Pedersen brændte ihjel i maskinrummet.

Både Falck, Zonen og brandvæsnet kom hurtigt til stedet og fik orden på kaosset, hvorfor Wagnholt og hans kammerat løb ud til sygehuset for at se hvordan det gik med Gregers.

På sygehuset gik et par sygeplejersker rundt og spurgte om der var nogen der talte engelsk, for Gregers talte i vildelse på engelsk og talte om en lille pige.

Wagnholt fik stykket historien sammen og det viste sig at hans Pedersens 8 årige datter også havde været om bord på skibet.

Falcks dykkere finkæmmede hele havnen uden resultat, så først senere da skibet blev hævet fandt man hende. Hun var blevet kastet ud i vandet, formodentlig bevidstløs, og strømmen havde taget hende og ført hende ind under skibet, som så var sunket oven på hende så hun var druknet.

Hjemmeværnsforeningerne stillede med æresvagter ved begravelserne (blandt andet Wagnholt, C. Bertelsen og medlemmer af Otto Engels gruppe).

Først blev Otto Engel begravet i Svaneke og senere blev Hans Pedersen og hans datter begravet i Rønne.

Den 25. september startede man en indsamling til Hans Pedersens enke og børn, hvortil der indkom 931 kr. Senere (i 1978) forsøgte Wagnholt at finde de to gravsteder men forgæves, de er formodentlig nedlagt i mellemtiden.

➤ *1. marts 1949:*

Edith Marie Koefoed ansættes som timelønnet kontormedhjælper ved Regionen.

➤ *1.april 1949:*

Hjemmeværnet på Bornholm oprettes som selvstændig Hjemmeværnsregion 7 (HJVR VII).

Otto Christian Brøndum tiltræder som Regionsleder (chef) og Keld Robert Jacobsen tiltræder som adjutant (kontrolloffer/ uddannelsesofficer).

- *SE Bornholms Hjemmeværns historie*